

Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect perioada 2020-2023

Patrimoniul arheologic din epoca fierului în regiunea Nistrului Mijlociu și bazinul râului Cogâlnic: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică

Cifrul proiectului 20.80009.1606.14

Cercetările efectuate în cadrul proiectului, în anii 2020-2023, au avut drept scop valorificarea științifică interdisciplinară a patrimoniului arheologic din epoca fierului din regiunea Nistrului Mijlociu și bazinul râului Cogâlnic.

Pentru realizarea scopului au fost efectuate prospecțiuni, sondaje și săpături arheologice la siturile din spațiul de cercetare. Acestea au fost combinate cu o serie de cercetări interdisciplinare: geofizice, pedologice, arheozoologice și antropologice.

În perioada proiectului, în regiunea Nistrului Mijlociu au fost prospectate cca 55 situri arheologice din epoca fierului, iar în bazinul Cogâlnicului și teritoriile aferente – 18 situri din epoca fierului și perioada antică. Pentru toate siturile au fost fixate coordonatele GPS, au fost stabilite conturul și dimensiunile lor, iar de pe suprafață au fost colectate artefacte arheologice, care au permis încadrarea lor cronologică.

Totodată, la zece dintre siturile documentate (Horodiște, Glinjeni „La Șanț”, Ecaterinovca-Ialpugeni–*Valea Jeparului* etc.) au fost realizate prospecțiuni aeriene, iar la nouă (Saharna „Rude”, Cogâlniceni, Saharna „Țiglău” etc.) – prospecțiuni geo-fizice.

Pentru stabilirea intensității stratului cultural și a nivelurilor de locuire, în 12 situri (Cogâlniceni, Păpăuți „Cetate”, Saharna „Hulboaca” etc.) au fost efectuate sondaje arheologice. Iar în șapte situri cu potențial arheologic ridicat (Saharna Mare, Saharna „Rude”, Horodiște etc.), precum și în două (Saharna „Țiglău”, Lipoveni II „La Nisipărie”), în care patrimoniul arheologic este amenințat de distrugere, au fost realizate săpături arheologice.

Din majoritatea siturilor investigate prin săpături și sondaje au fost prelevate probe de sol pentru analize pedologice. Ca urmare, au fost scoase în evidență modificări antropice ale solului, care denotă o activitate umană intensă în așezările cercetate.

De asemenea, au fost efectuate analize ale resturilor faunistice recuperate din așezările Saharna Mare, Saharna „Țiglău” și Lipoveni II „La Nisipărie”. Proporția ridicată a mamiferilor domestice este un indicator al faptului că creșterea animalelor (bovină domestică, oaie, capră, porc, cal și câine) era o ocupație foarte importantă pentru locuitorii acestor așezări.

Ca urmare a analizelor antropologice realizate asupra osemintelor umane, descoperite în siturile Saharna Mare și Saharna „Țiglău”, au fost: estimată vârsta biologică a indivizilor, determinat sexul antropologic, analizat traumatismul, patologiiile și indicatori ocupaționali.

Astfel, cercetările de teren și cele interdisciplinare, realizate în anii 2020-2023, s-au soldat cu rezultate remarcabile, care contribuie la soluționarea mai multor probleme științifice, cum ar fi: evoluția habitatului comunităților umane din regiunea Nistrului Mijlociu și bazinul râului Cogâlnic în epoca fierului; reconstituirea paleomediului și a îndeletnicirilor comunităților din acest spațiu; diversitatea practicilor funerare ale acestor comunități; cronologia și periodizarea epocii fierului atât în regiunile de studiu, cât și în spațiul carpato-danubiano-pontic.

Rezultatele cercetărilor, căpătate în cadrul proiectului, au fost valorificate prin intermediul a două monografii, patru culegeri de articole, 64 articole științifice, dintre care 12 în reviste din baza de date SCOPUS, și 118 rezumate la manifestări științifice. Membrii proiectului au participat la: 14 conferințe internaționale (peste hotare) – 21 comunicări; opt conferințe internaționale (în Republica Moldova) – 24 comunicări; 15 conferințe naționale cu participare internațională – 67 comunicări; cinci conferințe naționale – 30 comunicări.

Deopotrivă cu cercetarea științifică, echipa proiectului a fost preocupată și de transferul de cunoștințe și informații despre bunele practici interdisciplinare către cercetători și cadre didactice. Cu acest scop, în cadrul Seminarului de Arheologie și Istorie Antică, Facultatea de Istorie și

Filosofie, USM, au fost organizate o serie de prelegeri, la care membrii echipei proiectului, precum și specialiștii invitați, au prezentat rezultatele recente ale cercetărilor.

De asemenea, membrii echipei, prin intermediul emisiunilor televizate și radio, au promovat patrimoniul arheologic din epoca fierului din regiunea Nistrului Mijlociu și bazinul râului Cogâlnic, accentuând necesitatea salvagădării acestuia.

The aim of the research carried out in 2020-2023 as part of the project was to scientifically valorize the Iron Age archaeological heritage of the Middle Dniester region and the Cogâlnic river basin from an interdisciplinary standpoint.

Prospections, surveys, and archaeological excavations were performed in the research area in order to achieve this goal. They were combined with a series of interdisciplinary studies: geophysical, pedological, zooarchaeological and anthropological.

During the project, approximately 55 Iron Age archaeological sites were surveyed in the Middle Dniester region, while in the Cogâlnic river basin and the territories adjacent to it this number reached 18 sites, dated from the Iron Age and classical antiquity. As a result, all the sites had their GPS coordinates registered, and their perimeter and dimensions established. Archaeological artifacts were collected from their surface, which allowed them to be dated chronologically.

At the same time, aerial prospections were carried out on ten of the documented sites (Horodiște, Glinjeni “La Șanț”, Ecaterinovca-Ialpușeni–*Valea Jeparului* etc.), and on nine others – geophysical surveys (Saharna “Rude”, Cogâlniceni, Saharna “Țiglău” etc.).

In order to determine the intensity of the cultural layer and the habitation levels, small-scale digs were performed on 12 sites (Cogâlniceni, Păpăuți “Cetate”, Saharna “Hulboaca” etc.). On the other hand, systematic excavations were organized on seven sites with a high archaeological potential (Saharna Mare, Saharna “Rude”, Horodiște etc.) and on two others (Saharna “Țiglău”, Lipoveni II “La Nisipărie”), where the archaeological heritage is threatened with destruction.

Soil samples for pedological analyses were extracted from most of the excavated sites. Their results highlighted the anthropogenic alterations to the soil, which, in turn, demonstrate an intensive past human activity on the studied settlements.

Furthermore, analyses were performed on the faunal remains collected from the settlements of Saharna Mare, Saharna “Țiglău” and Lipoveni II “La Nisipărie”. The high ratio of domestic mammals indicates the great importance of animal husbandry (cattle, sheep, goats, pigs, horses, and dogs) for the inhabitants of these settlements.

The anthropological analyses performed on the human bones discovered at Saharna Mare and Saharna “Țiglău” generated the following results: estimates on the individuals’ biological age, sex determination, examination of the traumatism, pathologies, and occupational indicators.

In this way, the field and interdisciplinary research undertaken in 2020-2023 accomplished remarkable results, which contribute to solving several scientific problems, such as: the evolution of the habitat belonging to the Iron Age human communities of the Middle Dniester region and the Cogâlnic river basin; the reconstruction of the paleoenvironment and the communities’ occupations in this area; the diversity of the funerary practices of these communities; the chronology and periodization of the Iron Age, both in the study region, and in the entire Carpathian-Danubian-Pontic space.

The research results, obtained as part of the project, were disseminated through two monographs, four collections of articles, 64 scientific articles, of which 12 – in journals from the SCOPUS database, and 118 abstracts from participations at scientific events. The project members participated at: 14 international conferences (abroad) – 21 presentations; eight international conferences (in Republic of Moldova) – 24 presentations; 15 national conferences with international participation – 67 presentations; five national conferences – 30 presentations.

Besides scientific research, the project team was also concerned with the transfer of knowledge and information about good practices in interdisciplinarity to other researchers and professors. In this regard, a series of lectures held by the team members, as well as by invited experts, were

organized within the Archaeology and Ancient History Seminar of the Faculty of History and Philosophy at MSU, in which each presented their latest research.
In addition, the team members promoted the Iron Age archaeological heritage of the Middle Dniester region and the Cogâlnic river basin in TV shows and radio broadcasts, underscoring the need to safeguard it.

Conducătorul de proiect _____ / ZANOCI Aurel

Data: _____

LȘ